

08

การละคำและการบีบอัดมโนทัศน์ทางวัฒนธรรม
ในโครงสร้างภาษาของภูมินามไทย: กรณีศึกษา
ชื่อบ้านและชุมชนในอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

Ellipsis and Cultural Conceptual Compression
in the Linguistic Structures of Thai Toponyms:
A Case Study of Village and Community
Names in Mueang District, Samut Sakhon
Province

Received: September 5, 2025 | Revised: November 11, 2025 | Accepted: November 18, 2025
DOI: 10.14456/drj.2025.18

ดร. ธานินทร ลิ้มปิศิริ*

Dr. Tanintorn Limpisiri

* อาจารย์ประจำสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล อีเมล: Tanintorn.lim@mahidol.ac.th

Lecturer Dr., Research Institute for Languages and Cultures of Asia, Mahidol University.
email: Tanintorn.lim@mahidol.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ศึกษากระบวนการตั้งชื่อภูมินามที่ปรากฏเป็นชื่อบ้านและชื่อชุมชนในจังหวัดสมุทรสาครเพื่อศึกษาโครงสร้างภาษาการตั้งชื่อภูมินามและวิเคราะห์โครงสร้างทางภาษาและมโนทัศน์ที่ทางวัฒนธรรม เพื่อวิเคราะห์และเสนอประเภทคำที่ถูกละของชื่อบ้านภาษาไทย และเพื่อวิเคราะห์บทบาทของการละคำในชื่อบ้าน และผลของการละต่อแนวคิดมโนทัศน์ทางวัฒนธรรม การวิจัยมุ่งวิเคราะห์การละองค์ประกอบบางส่วนในชื่อหมู่บ้านและผลกระทบต่อการถ่ายทอดความหมายเชิงวัฒนธรรม โดยใช้ข้อมูลชื่อหมู่บ้าน 47 แห่ง และวิเคราะห์ด้วยกรอบองค์ประกอบทางภาษา 6 ประการ ได้แก่ ชื่อบ้าน คำดั่งต้น ส่วนซ้อน ส่วนหลัก คำหลัก และส่วนที่ถูกละ ผลการวิจัยพบว่า ชื่อภูมินามแสดงมโนทัศน์ทางวัฒนธรรมได้อย่างกำกวมและไม่ชัดเจนเนื่องจากการบีบอัดมโนทัศน์จากการละคำ โดยการละคำจำแนกเป็น 10 ประเภท โดยคำนามถูกละมากที่สุด การละคำในภูมินามมิได้เป็นเพียงกลไกทางไวยากรณ์ แต่เป็นกระบวนการบีบอัดมโนทัศน์ที่ชุมชนใช้ในการสื่อสารความหมายเชิงวัฒนธรรมอย่างย่อ อย่างไรก็ตาม การละบางองค์ประกอบอาจลดทอนบทบาทของชื่อบ้านในฐานะเครื่องหมายทางวัฒนธรรม และอาจนำไปสู่การเลือนหายของภูมิทัศน์ทางวัฒนธรรมในระดับโครงสร้างย่อย องค์ความรู้ที่ได้สามารถประยุกต์ใช้ในการจัดทำฐานข้อมูลภูมินาม การจัดการข้อมูลภูมิสารสนเทศ และการอนุรักษ์ภาษากับวัฒนธรรมในระดับชุมชน

คำสำคัญ: การละคำ, โครงการภาษาชื่อภูมินามไทย, ภาษาศาสตร์ชาติพันธุ์, ภูมินาม, มโนทัศน์ทางวัฒนธรรม

Abstract

This study examines the naming processes of Thai toponyms found in village and community names in Samut Sakhon Province in order to analyze their linguistic structures, the cultural concepts embedded within them, the types of omitted elements, and the role of ellipsis in shaping cultural conceptual meanings. The research focuses on the partial ellipsis of structural components in village names and its effects on the transmission of cultural meaning. Data were collected from 47 village names and analyzed using a six-component linguistic framework: toponym, base element, embedded element, core element, head word, and omitted element. The findings reveal that toponyms convey cultural concepts ambiguously due to conceptual compression resulting from ellipsis, which can be classified into ten types, with nouns being the most frequently omitted. Ellipsis in toponyms is not merely a grammatical mechanism but a process of conceptual compression through which communities communicate cultural meanings concisely. However, the elliptical elements may reduce the effectiveness of village names as cultural markers and may contribute to the erosion of cultural landscapes at the micro-structural level. The findings support applications in toponymic database development, geospatial information management, and the preservation of linguistic and cultural heritage at the community level.

Keywords: ellipsis, Thai place name structure, ethnolinguistics, toponym, cultural conceptualization

การละคำและการบีบอัดมโนทัศน์ทางวัฒนธรรมในโครงสร้างภาษาของภูมิภาคไทย:
กรณีศึกษาชื่อบ้านและชุมชนในอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

บทนำ

“ชื่อบ้าน” หรือ “ภูมิภาค” (toponym) เป็นรูปแบบการใช้ภาษาที่สะท้อนความสัมพันธ์ระหว่างภาษา วัฒนธรรม และโลกทัศน์ของผู้พูด (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ 2529; Kripke 1980; Van Langendonck 1998) ชื่อสถานที่ไม่ได้เป็นเพียงป้ายกำกับตำแหน่งทางกายภาพ หากยังแฝงมโนทัศน์เกี่ยวกับประสบการณ์ สังคม และสภาพแวดล้อมของผู้คนในพื้นที่ ในมุมมองของภาษาศาสตร์ชาติพันธุ์ (ethnolinguistics)¹ ภูมิภาคถือเป็นหลักฐานทางภาษาในการเข้าถึงโลกทัศน์ของชุมชน (Palmer 1996; Wierzbicka 1992) ตัวอย่างเช่น “บ้านดอน” หรือ “คลองครุ” สะท้อนลักษณะภูมิประเทศควบคู่กับมโนทัศน์ท้องถิ่นที่บรรลุผ่านภาษารัชมดา

แม้จะมีงานวิจัยเกี่ยวกับภูมิภาคในประเทศไทยหลายชิ้น (สุจริตลักษณ์ ตีผดุง 2547; โอฬาร รัตนภักดี 2550; ตรงใจ หุตางกูร และคณะ 2559) แต่การศึกษาด้านโครงสร้างเชิงภาษาโดยเฉพาะในมิติ “การละคำ” (ellipsis) ยังมีน้อยมาก ดังที่ Van Langendonck (1998; 2007) Anderson (2007) และ Dalberg (2008) ได้นำเสนอเรื่องการละคำ อีกทั้งงานวิจัยส่วนใหญ่ยังไม่จัดระบบองค์ประกอบโครงสร้างของชื่อและบทบาทของคำที่ไม่ปรากฏในชื่อบ้าน

งานวิจัยนี้ศึกษารูปแบบเชิงโครงสร้างทางภาษาศาสตร์ของชื่อบ้านหรือภูมิภาคในภาษาไทย โดยเฉพาะการจำแนกองค์ประกอบภายในวลีชื่อบ้านและการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างทางภาษาและมโนทัศน์ทางวัฒนธรรมที่สะท้อนผ่านการใช้คำ นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญกับบทบาทของส่วนที่ถูกละ (elliptical element) ซึ่งส่งผลต่อการตีความความหมายของชื่อบ้าน โดยตั้งอยู่บนคำถามว่า 1) โครงสร้าง

¹ ภาษาศาสตร์ชาติพันธุ์ (ethnolinguistics) คือ เป็นสาขาที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ โดยเน้นว่า ภาษาเป็นทั้งระบบสื่อสารและเครื่องมือที่สะท้อนวิถีชีวิต ความคิด และอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม (Sapir, 1921; Whorf, 1956) รวมถึงการใช้ภาษาในบริบททางสังคมและวัฒนธรรม (Hymes, 1964) และความสำคัญของภาษาต่อการสร้างและรักษาอัตลักษณ์และความสัมพันธ์ทางสังคม (Duranti, 1997)

ภาษาของภูมินามไทยในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร มีรูปแบบที่สัมพันธ์กับโน้ตศน์ทางวัฒนธรรมอย่างไร 2) ประเภทของคำที่ถูกละในชื่อบ้านปรากฏในรูปแบบใด และมีลักษณะการละคำอย่างไร 3) การละคำในชื่อบ้านส่งผลต่อการถ่ายทอดและการตีความโน้ตศน์ทางวัฒนธรรมอย่างไร ผลการศึกษาเชิงโครงสร้างนี้มีเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับภาษาในฐานะตัวแทนของโลกทัศน์ท้องถิ่น และเสนอแนวทางใหม่ในการวิเคราะห์ภูมินามไทยในบริบทภาษาศาสตร์วัฒนธรรม

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์สามประการ คือ 1) เพื่อศึกษาโครงสร้างภาษาการตั้งชื่อภูมินามที่เป็นชื่อบ้านและชุมชนในอำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างทางภาษาและโน้ตศน์ทางวัฒนธรรม 2) เพื่อวิเคราะห์และเสนอประเภทคำที่ถูกละของชื่อบ้านภาษาไทย และ 3) เพื่อวิเคราะห์บทบาทของการละคำในชื่อบ้าน และผลของการละต่อแนวคิดมโนทัศน์ทางวัฒนธรรม

ในการศึกษาวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพมีลักษณะเป็นกรอบภาษาศาสตร์โครงสร้างและภาษาศาสตร์ชาติพันธุ์ มีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงโครงสร้างของชื่อบ้านในภาษาไทย และตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างทางภาษาและมโนทัศน์ทางวัฒนธรรมในชื่อสถานที่ระดับชุมชนท้องถิ่น มีวิธีการวิเคราะห์หัตถิยภูมิแบบคุณภาพในกรอบภาษาศาสตร์โครงสร้างและภาษาศาสตร์ชาติพันธุ์ โดยใช้ข้อมูล “ประวัติศาสตร์บอกเล่า/ เรื่องเล่าที่มาของชื่อสถานที่” ซึ่งเก็บภาคสนามในปี 2558 ที่อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร โดยผู้วิจัยร่วมเป็นสมาชิกคณะของตรังใจ หุดางกูร และคณะ และต่อมาถูกจัดทำเป็นรายงานวิจัย “ภูมิสังคมและประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเมืองสมุทรสาคร: กรณีศึกษาภูมินามในอำเภอเมืองสมุทรสาคร” ปี 2559 ข้อมูลดังกล่าวประกอบด้วยคำบอกเล่ารายหมู่บ้านเกี่ยวกับที่มา ความหมาย และบริบท

สังคม-ประวัติศาสตร์ของชื่อบ้านที่ยังใช้จริง โดยเน้นประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ผู้วิจัยจึงเห็นประโยชน์และนำมาเป็นบริบทหลักในการตีความด้านภาษาศาสตร์เรื่อง “ส่วนที่ถูกละ (ellipsis)” ภายในชื่อบ้าน การวิเคราะห์กำหนดหน่วยเป็นชื่อบ้าน 47 ชื่อ จาก 4 ตำบล ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนชื่อสถานที่ในตำบลที่เลือกศึกษา

ชุมชนเมือง ²	(1) ตำบลมหาชัย (17 ชื่อ ; 23ชุมชน)
ชุมชนชนบท ³	(2) ตำบลบางน้ำจืด (6 ชื่อ ; 6 หมู่บ้าน) (3) ตำบลนาดี (9 ชื่อ ; 9 หมู่บ้าน) (4) ตำบลกาหลง (7 ชื่อ ; 8 หมู่บ้าน)
ชื่ออื่นๆ ⁴ ที่สะท้อน ความหลากหลาย	(5) ตำบลอื่นๆ (8 ชื่อ ; 8 หมู่บ้าน)
รวม	47 ชื่อ

² ชุมชนเมือง คือชุมชนที่ตั้งอยู่ในเขตเมือง มีความหลากหลายของผู้คน โครงสร้างสังคมซับซ้อน และรูปแบบการดำรงชีวิตที่ขับเคลื่อนด้วยเศรษฐกิจเมืองและสถาบันรัฐ ในการตีความด้านภูมินาม **ชุมชนเมือง** คือชื่อบ้านหรือชุมชนที่เกิดจากความหนาแน่นของประชากรในพื้นที่เมือง ซึ่งส่งผลให้มีการปรับชื่อให้สอดคล้องกับโครงสร้างการปกครอง สิ่งปลูกสร้างสำคัญ หรือชื่อถนน เช่น จากชุมชนเดิมเปลี่ยนเป็นชื่อวัด ตลาด ท่าหน้า ศาลเจ้า หรือจุดสังเกตสำคัญของเมืองเมื่อพื้นที่ได้รับการแบ่งเขตหรือพัฒนาเพิ่มขึ้น

³ ชุมชนชนบท คือชุมชนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ชนบท มีความใกล้ชิดทางเครือญาติ ระบบความสัมพันธ์เป็นส่วนตัว และวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ยังคงบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวัน ในการตีความด้านภูมินาม คือรูปแบบการตั้งชื่อบ้านที่สะท้อนสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ วัฒนธรรมพื้นถิ่น หรืออาชีพดั้งเดิมของคนในพื้นที่ เช่น การนำชื่อสัตว์ พืช หรือภูมิประเทศมาใช้ และมักคงรูปตามวิถีชีวิตเดิมของหมู่บ้านที่รวมตัวกันอย่างต่อเนื่องและมีเอกลักษณ์ท้องถิ่นชัดเจน

⁴ ชื่ออื่นๆ ในที่นี้หมายถึง ชื่อหมู่บ้าน/ชุมชน ที่ผู้เขียนได้คัดเลือกมาซึ่งสะท้อนโน้ตทัศน์ได้ดีในการแสดงความซับซ้อนของโครงสร้างภาษาการตั้งชื่อบ้าน โดยหมายรวมถึง ตำบลโกรกกราก ตำบลพันท้ายนรสิงห์ ตำบลบางหญ้าแพรก ตำบลบ้านเกาะ

กลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยคัดเลือกเพื่อการวิเคราะห์เชิงลึกจำนวน 47 ชื่อ จากชื่อ บ้านทั้งหมด 148 ชื่อใน 18 ตำบลของอำเภอเมืองสมุทรสาคร โดยใช้หลักการคัดเลือกแบบมุ่งเจาะจง (purposeful sampling) ตามมโนทัศน์ทางวัฒนธรรมและลักษณะพื้นที่เป็นสำคัญ โดยแบ่งเป็น 4 ตำบลหลักจำนวน 39 ชื่อ ซึ่งประกอบด้วยตำบลมหาชัยที่เป็นพื้นที่ชุมชนเมือง และตำบลบางน้ำจืด ตำบลนาดี และตำบลกาหลง ซึ่งเป็นพื้นที่ชุมชนชนบท การเลือกพื้นที่ทั้งสองลักษณะมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เห็นความแตกต่างของโครงสร้างชื่อบ้านระหว่างชุมชนเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงตามระบบการปกครองค่อนข้างมาก กับชุมชนชนบทที่มักคงรูปแบบโน้ตศน์ดั้งเดิมได้ชัดเจนกว่า นอกจากนี้ผู้วิจัยได้คัดเลือกชื่อบ้านเพิ่มเติมอีก 8 ชื่อจากตำบลอื่นๆ ประกอบด้วย ตำบลโกรกกราก ตำบลพันท้ายนรสิงห์ ตำบลบางหญ้าแพรก ตำบลบ้านเกาะ ตำบลโคกขาม ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางภูมิศาสตร์ วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ เพื่อสะท้อนความหลากหลายของรูปแบบโครงสร้างภาษาและมโนทัศน์วัฒนธรรมที่เด่นเป็นพิเศษ โดยชื่อกลุ่มนี้เป็นชื่อที่มีโครงสร้างซับซ้อน ต้องการการตีความทางภาษาและความหมาย และแสดงให้เห็นกระบวนการบีบอัดมโนทัศน์ได้ชัดเจน จึงเหมาะสมสำหรับใช้เป็นตัวแทนในการวิเคราะห์ตามกรอบวิจัยของบทความนี้

การวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการวิจัยทำโดยการจำแนกชื่อบ้านออกเป็นโครงสร้างภาษาการตั้งชื่อบ้านที่ผู้วิจัยพัฒนากรอบการวิเคราะห์ขึ้นมาจากการประยุกต์โครงสร้างวลีในภาษาศาสตร์ (phrase structure) เข้ากับองค์ประกอบเชิงโครงสร้างรูปคำและไวยากรณ์ (morphosyntactic structure) ของชื่อเฉพาะที่เสนอโดยงานด้านภูมินาม (toponymy) (Tent and Blair, 2011; Kadmon, 2000) แนวคิดเรื่องการละคำ (Anderson, 2007) และการบีบอัดมโนทัศน์ในโครงสร้างภาษา (Guasti et al., 2023)⁵

⁵ การบีบอัดมโนทัศน์ (conceptual compression) คือ กระบวนการทางความหมายที่ทำให้มโนทัศน์หรือความคิดซับซ้อนถูกย่อหรือบีบอัดในรูปแบบที่กระชับและสั้นลง โดยยังคงความหมายหลักไว้ เพื่อให้ง่ายต่อการจัดเก็บ สื่อสาร และประมวลผลทางความคิด การบีบอัดนี้เกิดขึ้นในกระบวนการใช้ภาษาและการรับรู้ของมนุษย์ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญในวิทยาศาสตร์ทางความรู้และการวิเคราะห์ความหมาย (Guasti et al., 2023)

โดยแบ่งออกเป็น 6 ส่วน ได้แก่

1. **Toponym** – ชื่อบ้านหรือชื่อเรียกที่เป็นหน่วยการอ้างอิงหลัก
2. **Primary Particle** – คำหรือหน่วยที่ทำหน้าที่ตั้งต้นในโครงสร้างวลี เช่น “บ้าน”, “คลอง”
3. **Embedded Particle** – คำขยายแทรกซ้อนที่ให้ข้อมูลเพิ่มเติม เช่น สถานที่ บุคคล หรือสิ่งของ
4. **Main Particle** – ส่วนหลักที่เป็นแกนกลางของวลี เช่น ชื่อพื้นที่หรือคำที่บ่งภูมิประเทศ
5. **Head Word** – คำหลักที่ทำหน้าที่เป็นแกนความหมายของชื่อบ้านในทางไวยากรณ์
6. **Elliptical element** – หน่วยคำที่ถูกกละหรือไม่ปรากฏในชื่อ แต่สามารถอนุมานได้จากบริบททางมนทัศน์

เมื่อนำชื่อบ้านแต่ละชื่อมาวิเคราะห์ตามกรอบนี้แล้ว ผู้วิจัยจึงจัดกลุ่มตามรูปแบบที่พบจากการวิเคราะห์ โดยสังเกตว่ามีคำใดถูกใช้ คำใดถูกละ และมีบทบาทอย่างไร จากนั้นจึงอธิบายกลไกการตั้งชื่อบ้านในเชิงโครงสร้าง พร้อมทั้งตีความถึงความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบทางภาษาและแนวคิดของชุมชน รวมถึงความหมายที่อาจหายไปเพราะการละบางคำออกจากชื่อบ้าน จากนั้นจึงจัดหมวดหมู่ลักษณะการละคำเป็นกลุ่มประเภท แล้วจึงอธิบายผลเชื่อมโยงกับมนทัศน์ทางวัฒนธรรม

แนวคิดภูมินาม ชื่อสถานที่และการสะท้อนมนทัศน์ทางวัฒนธรรม

โครงสร้างของภูมินามและการละคำที่เกิดจากความเคยชินทางภาษาและระบบมนทัศน์ของผู้พูด

แม้ว่าภูมินามหรือ “ชื่อสถานที่” (place name) จะจัดอยู่ในกลุ่ม “ชื่อเฉพาะ” (proper names) ซึ่งมักถูกมองว่าเป็นเพียงป้ายกำกับที่ไม่มีโครงสร้างไวยากรณ์ภายใน แต่นักภาษาศาสตร์จำนวนหนึ่ง (โอฬาร รัตนภักดี, 2550; Tent and Blair, 2011; Kadmon, 2000; Van Langendonck, 1998; 2007; Anderson, 2007; Dalberg, 2008) ชี้ให้เห็นว่า ชื่อเฉพาะ โดยเฉพาะชื่อสถานที่ (toponym/place name) มีโครงสร้างที่สามารถวิเคราะห์ได้เชิงภาษาศาสตร์ เช่น การประกอบคำ การลดรูป และการแฝงนัยของหน่วยความหมาย (referential structure)

Van Langendonck (2007) เสนอว่า ชื่อสถานที่ที่สามารถจำแนกตามแบบแผนโครงสร้างซึ่งสะท้อนความสัมพันธ์กับระบบหน่วยคำ (*morphemes*) และโครงสร้างของวลี (*phrases*) เช่นเดียวกับคำประเภทยื่นๆ ในภาษา ไม่ใช่เพียงหน่วยอิสระที่ไม่อาจแยกย่อยได้ อีกหนึ่งประเด็นที่สำคัญในแนวคิด คือการ “ละคำ” หรือ *transparent elements* ในชื่อสถานที่ ซึ่งเกิดจากความคุ้นเคยในภาษา เช่น การใช้ชื่อ “the Thames” โดยละคำว่า *River* หรือ “Windermere” ที่คำว่า *Lake* ถูกลดรูปไปจากการใช้งานจริงในภาษา การละคำลักษณะนี้เป็นกลไกภาษาที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางปฏิสัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรม โดยผู้ใช้ภาษาร่วมกันรับรู้บริบทอย่างสอดคล้อง จนทำให้การกล่าวคำเต็มกลายเป็นสิ่งไม่จำเป็น

แนวคิดที่คล้ายกันกับกระบวนการลดรูปทางภาษา (*elliptical construction*) Anderson (2007) เสนอว่าแม้ชื่อเฉพาะจะมีหน้าที่ชี้เฉพาะ แต่ก็ยังสามารถแสดงโครงสร้างทางไวยากรณ์ภายในได้ เช่น ชื่อ “Germany” หรือ “the Baltic” แม้จะไม่ปรากฏคำว่า *country* หรือ *sea* แต่ผู้ใช้ภาษายังคงเข้าใจความหมายได้ เพราะอาศัยความรู้พื้นฐานร่วมกันเกี่ยวกับระบบการเรียกขานสถานที่ แนวคิดนี้นำไปสู่ข้อเสนอเรื่อง *conceptual familiarity* หรือการที่ผู้พูดสามารถตีความคำที่ถูกละจากกรอบมโนทัศน์ที่พวกเขามีอยู่แล้ว

การตั้งชื่อบ้านในภาษาไทยก็สะท้อนลักษณะเดียวกัน เช่น “บ้านคลอง” อาจมีความหมายเต็มว่า “บ้านริมคลอง” หรือ “บ้านใกล้คลอง” ซึ่งคำบุพบทและคำเสริมอื่นมักถูกละไว้ แต่ยังปรากฏในระดับการรับรู้ทางมโนทัศน์ เพราะผู้พูดในชุมชนสามารถเข้าใจได้โดยอาศัยความรู้ร่วมกัน การละคำเหล่านี้จึงมิใช่ข้อบกพร่องทางภาษา แต่เป็นกลไกของ **การบีบอัดมโนทัศน์** (*conceptual compression*) เพื่อให้การสื่อสารกระชับและตรงจุด แนวคิดเรื่องการละคำในชื่อสถานที่จึงสัมพันธ์โดยตรงกับ **โครงสร้างความรู้ทางวัฒนธรรม** การวิเคราะห์ชื่อบ้านต้องอาศัยกรอบที่พิจารณาทั้งคำที่ปรากฏ (*overt elements*) และคำที่ถูกละ (*elliptical elements*) ซึ่งบทความนี้จะเสนออย่างเป็นระบบ โดยเน้นว่าการละคำในชื่อบ้านสามารถเผยให้เห็นกลไกทางภาษาและแนวคิดเบื้องต้นของชุมชนผู้ตั้งชื่อได้อย่างมีนัยสำคัญ

โครงสร้างของชื่อสถานที่ที่สัมพันธ์กับมโนทัศน์ทางวัฒนธรรมของผู้ใช้ภาษา

ชื่อสถานที่ในแต่ละวัฒนธรรมไม่ได้ตั้งขึ้นอย่างไร้รูปแบบ แต่เป็นผลจากกระบวนการทางภาษาและวัฒนธรรมที่สะท้อนโลกทัศน์ของชุมชน การเลือกใช้คำ การจัดวาง และการลดรูป ล้วนเป็นกลไกที่เชื่อมโยงระหว่างภาษาและการรับรู้สิ่งแวดล้อม ตัวอย่างเช่น การตั้งชื่อบ้านในภาษาไทย เช่น “บ้านดอน” หรือ “บ้านคลอง” ไม่เพียงระบุตำแหน่งเชิงกายภาพ แต่ยังแฝงนัยทางสังคมและวัฒนธรรม เช่น ความอุดมสมบูรณ์หรือความปลอดภัย แนวคิดนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ Dalberg (2008) ที่พบว่าชื่อสถานที่ในภาษาเดนมาร์ก เช่น Bakkely หรือ Skovminde โดยคำว่า *-ly* (แปลว่า ที่พักหรือการค้ำถัก), *-lyst* (ความเพลิดเพลิน), และ *-minde* (ความทรงจำ) มักถูกนำมาผสมกับคำเกี่ยวกับภูมิประเทศ เช่น *bakke-* (เนิน) หรือ *skov-* (ป่า) ชื่อที่ได้ ประกอบด้วยคำที่บ่งบอกภูมิประเทศร่วมกับนัยทางวัฒนธรรม ในบริบทไทย ชื่ออย่าง “บ้านทุ่งสีทอง” ก็ผสมคำบ่งมโนทัศน์ทางธรรมชาติ แสดงถึงการอุปมาถึงการเกษตรกรรมข้าว คำบ่งตำแหน่งและกิจกรรมวัฒนธรรมเฉพาะถิ่นเข้าไว้ด้วยกันอย่างมีนัยสำคัญ โครงสร้างชื่อสถานที่ในภาษาไทยจึงมีนัยสำคัญในหลายระดับ ตั้งแต่กายภาพไปจนถึงสังคมและความทรงจำร่วม การวิเคราะห์ชื่อบ้านควรมองว่าทุกหน่วยคำมีความหมายทางวัฒนธรรม และการละหรือเพิ่มคำในชื่อบ้านคือกระบวนการสร้างความหมายร่วมของชุมชนผ่านภาษา

ในงานวิจัยฉบับนี้ ประยุกต์ใช้แนวคิด “elliptical element” สำหรับการอธิบายการละคำ ซึ่งผู้วิจัยเสนอว่าการละคำเป็นหน่วยที่แม้จะไม่ปรากฏในระดับถ้อยคำ แต่สามารถวิเคราะห์ได้เชิงโครงสร้างและมีผลต่อการตีความชื่อบ้านอย่างเป็นระบบ การทำความเข้าใจบทบาทของส่วนที่ถูกกลืนนี้จึงมีความสำคัญต่อการศึกษาชื่อบ้านในภาษาไทยทั้งในเชิงโครงสร้างและมโนทัศน์ ซึ่งสัมพันธ์กับระบบมโนทัศน์ทางวัฒนธรรม หน่วยภาษาทุกหน่วยในภูมินามเหล่านี้ล้วนสะท้อนกระบวนการสร้างความหมายและรับรู้ร่วมของชุมชน ช่องว่างสำคัญที่ปรากฏอย่างชัดเจนในงานวิจัยชื่อบ้านนามเมือง หรือภูมินามภาษาไทย ตัวอย่างงานวิจัยของ สุจริตลักษณ์ ตีผดุง (2547) โอฬาร รัตนภักดี (2550) ตรึงใจ หุตางกูร และคณะ (2559) ยังขาดกรอบแนวคิดที่สามารถจำแนกองค์ประกอบทางภาษาในชื่อบ้าน เช่น หน่วยที่ปรากฏ (overt elements) หน่วยที่ถูกกลืน (elliptical element) ความสัมพันธ์ระหว่างคำ และบทบาทของคำซึ่งล้วนเป็นมิติที่มีความสำคัญต่อการเข้าใจโครงสร้างเชิงระบบของชื่อ

การละคำและโครงสร้างชื่อบ้าน: ข้อค้นพบเชิงภาษาและมโนทัศน์ทางวัฒนธรรม

จากการวิเคราะห์ชื่อบ้านจำนวน 47 แห่ง พบว่าโครงสร้างภาษาการตั้งชื่อบ้านในภาษาไทยในพื้นที่ศึกษานี้สามารถจำแนกออกเป็นแบบแผนเชิงโครงสร้างได้อย่างชัดเจน โดยชื่อบ้านส่วนใหญ่ประกอบด้วยหน่วยคำที่สะท้อนตำแหน่งทางภูมิศาสตร์ ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม กิจกรรมของชุมชน รวมถึงหน่วยคำที่สื่อถึงความหมายแฝงเชิงวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ท้องถิ่น การจัดกลุ่มผลการวิเคราะห์สามารถแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ รูปแบบโครงสร้างภาษาการตั้งชื่อบ้าน และ มโนทัศน์ส่วนที่หายไปจากการละคำและโครงสร้างคำที่ถูกละในการตั้งชื่อบ้าน *กำหนดให้ คำที่ * คือคำที่ผู้วิจัยสันนิษฐานขึ้นจากความสมบูรณ์ทางความหมายและวลีของชื่อบ้าน ผวนกับเรื่องเล่าที่เป็นคำลี้มภาษณ์จากงานวิจัยของตรังใจ หุตางกูร และคณะ (2559)*

โครงสร้างภาษาการตั้งชื่อบ้าน

จากการนำกรอบวิเคราะห์เชิงโครงสร้างมาประกอบไปด้วย 6 ส่วน ได้แก่

(1) ชื่อบ้าน (Toponym) คือชื่อบ้าน โดยส่วนมากมักปรากฏเป็น นามวลี หรือ อนุพยางค์ ซึ่งจะประกอบไปด้วย **คำตั้งต้น (Primary particle)** และ **ส่วนซ้อน (Embedded particle)**

(2) **คำตั้งต้น (Primary particle)** คำที่อยู่ด้านหน้าสุดหรือคำแรก หรือเรียกว่าเป็นคำนำหน้า ที่จะบ่งประเภทของสถานที่ เช่น *บ้าน ชุมชน ตำบล จังหวัด สะพาน เขา น้ำตก ดอย ฯลฯ* ดังนั้นการพิจารณาความหมายของคำที่อยู่ด้านหน้าสุดจึงเป็นส่วนสำคัญที่จะบ่งประเภทของสถานที่ โดยไม่สามารถพิจารณาแยกได้ ตัวอย่างเช่น *บ้านใหม่* หากพิจารณาแยกจะไม่ทราบความหมาย เนื่องจากคำว่า *ใหม่* เป็นคำคุณศัพท์ทำหน้าที่บ่งคุณสมบัติให้กับ (หมู่)บ้าน โดยคำว่า *บ้าน* ในที่นี้มี ความหมายถึงเขตปกครองในระดับ หมู่บ้าน หรือเป็นระดับการแบ่งเขตการปกครองที่เล็กกว่าตำบลลงมา

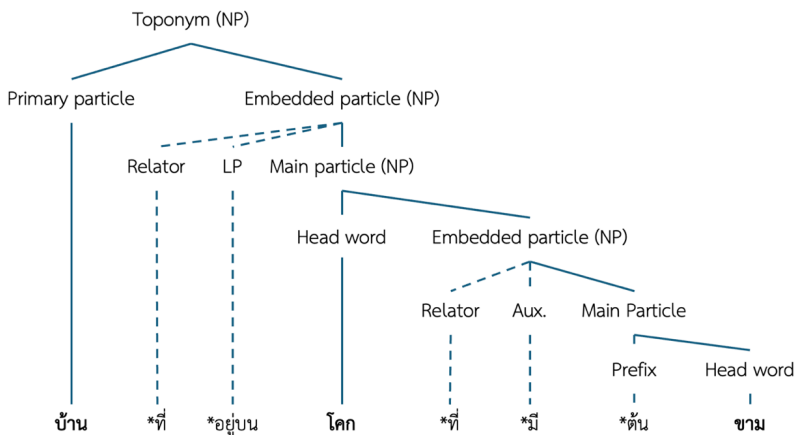
(3) **ส่วนซ้อน (Embedded particle)** เป็นส่วนที่เกิดจากการวิเคราะห์โครงสร้างชื่อบ้าน ซึ่งมักปรากฏเป็นการซ้อนกันของ *คำนาม - คำนาม* ในชื่อบ้าน เช่น *บ้านโคกขาม* ดังนั้น จึงมองว่า คำนามที่ซ้อนกันลงไป เป็นส่วนซ้อนอาจเป็นวลี

อนุพากย์ ก็ได้ โดยมักเป็นวลีตามคำที่ปรากฏบนชื่อ และคุณสมบัติของส่วนข้อนี้ จะสามารถซ้อนได้จนกระทั่งหมดคำของชื่อบ้านนั้นๆ

(4) ส่วนหลัก (Main particle) ส่วนที่ปรากฏต่อจาก คำตั้งต้น ซึ่งจะแสดงถึงชื่อที่ถูกสร้างขึ้นและปรากฏให้เห็นบนภูมินามทั้งที่เป็นคำหรือวลี โดยมักจะปรากฏเป็นคำ วลีหรืออนุพากย์ อาจเป็น อนุพากย์ นามวลี กริยาวลี คุณศัพท์วลี หรือ บุพบทวลี ฯลฯ ซึ่งวลีเหล่านี้ตามโครงสร้างภาษาแล้วจะประกอบไปด้วย คำหลัก (Head word) ที่บังคับปรากฏ และ ส่วนต่างๆ ในวลีหรืออนุพากย์ (หากมี) และ ส่วนซ้อน (Embedded particle) ซึ่งสามารถซ้อนได้จนกระทั่งหมดคำของชื่อบ้านนั้นๆ

(5) คำหลัก หรือคำที่ปรากฏ (Head word) เป็นส่วนที่เป็นคำที่ปรากฏให้เห็นบนภูมินาม ประกอบไปด้วย ชื่อเฉพาะ (proper name) หรือคำนามทั่วไป (common noun) โดยคำที่ปรากฏอาจประกอบไปด้วย คำนามบ่งสถานที่ (locative noun) โดยเฉพาะในประเทศไทย มักจะปรากฏคำศัพท์ทางภูมิศาสตร์ (geographical word) ชื่อพืช คำนามที่เป็นประเภทสิ่งก่อสร้าง จำพวกที่อยู่อาศัย หรือทางสัญจร เป็นต้น

(6) ส่วนที่ถูกละหรือซ้อน (elliptical element) คำที่ผู้วิจัยสันนิษฐานถึงความเป็นไปได้ที่จะเป็นคำที่ทำหน้าที่เชื่อม (relator particle) กับ ส่วนซ้อน (Embedded particle) แต่เนื่องจากบุคคลในท้องถิ่นมีความเข้าใจร่วมกัน มักตีความออกมาได้เป็นลักษณะของ คำเชื่อม คำบุพบท และ กริยาช่วย เป็นต้นว่า ที่มี ที่อยู่ หน้า หลัง ของ ฯลฯ โดยเล็งเห็นว่า ส่วนที่ถูกละหรือซ้อนนั้น เป็นส่วนสำคัญที่จะเติมเต็มโครงสร้างในการตั้งชื่อบ้านให้สมบูรณ์สำหรับการบ่งสถานที่ตั้งแผนภาพที่ 1 โดยกำหนดให้ เส้นประ คือ ส่วนที่ถูกละในโครงสร้างภาษา เส้นทึบ คือส่วนที่ปรากฏตามโครงสร้างภาษาที่กำหนด และ * เครื่องหมายดอกจัน (*) แสดงคำที่ถูกละ NP หมายถึง นามวลี (Noun phrase) LP หมายถึง วลีบ่งตำแหน่ง (locative phrase)

แผนภาพที่ 1 การวิเคราะห์โครงสร้างภาษาการตั้งชื่อบ้านของ ‘บ้านโคกขาม’ (หมู่ 1 และ 2 บ้านโคกขาม ตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร)

ภาพสะท้อนชุมชนกับโครงสร้างภาษาในภูมินามและการละคำ

การวิเคราะห์ภูมินามกับชื่อหมู่บ้านตามตำบลและกลุ่มชุมชนจำแนกเป็นกลุ่มตำบลชุมชนที่เลือกคือ ชุมชนเมือง (17 ชื่อบ้านในตำบลมหาชัย) ชุมชนชนบท (6 ชื่อบ้านในตำบลบางน้ำจืด, 9 ชื่อบ้านในตำบลนาดี และ 7 ชื่อบ้านในตำบลกาหลง 17) และกลุ่มอื่นๆ ที่แสดงความหลากหลายของมโนทัศน์ที่สะท้อนจากชื่อ เนื่องจากผู้วิจัยคำนึงถึงความหลากหลายของชื่อบ้าน ทั้งนี้การแสดงการวิเคราะห์จะเลือกตัวอย่างการวิเคราะห์เชิงคุณภาพอย่างเป็นรูปธรรมมานำเสนอโดยไม่ได้นำเสนอทั้ง 47 ชื่อบ้าน

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์การละคำ “บ้านทุ่งสีทอง” ตำบลบางน้ำจืด อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

(2a)	บ้าน	*ที่	*มี	ทุ่ง	*นา	*ที่	*เห็น	*เป็น	สีทอง
------	------	------	-----	------	-----	------	-------	-------	-------

หมู่บ้านที่มีการทำ เกษตรกรรม นาข้าว โดยเปรียบเทียบเป็นสีทอง เนื่องจากเรื่องเล่าในรายงาน (ตรงใจ หุตางกูร และคณะ 2559) กล่าวว่า เมื่อนั่งรถไฟผ่าน

ในตำบลนี้เมื่อช่วงที่ข้าวออกรวงจะเห็นเป็นทุ่งนาสีทองกว้างสุดลูกหูลูกตา (2a) ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้ว จะเป็นที่เข้าใจตรงกันว่า “ทุ่งสีทอง” หมายถึง **ทุ่งนาข้าว** สำหรับชุมชนวัฒนธรรมการเกษตรกรรมอย่างวัฒนธรรมที่ราบลุ่มน้ำท่วมภาคกลางของประเทศไทย แต่กระนั้น การมาหมู่บ้านนี้ทุกครั้งก็เชื่อว่าจะพบทุ่งข้าวสีทองตลอดเวลา เนื่องจากนาข้าวก็ออกรวงตามฤดูเช่นกัน โดยคำว่า **สีทอง** หรือ **ทอง** ในที่นี้ไม่ได้หมายถึงค่ามงคลโดยตรง แต่กลับเป็นคำอุปมาถึงรวงข้าว ส่วนที่ถูกละสันนิษฐานเป็น ตัวเชื่อม (*ที่) กริยา (*มี) คำนาม (*นา) คำกริยาแสดงการเปรียบเทียบ (*เห็นเป็น)

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์การละคำ “บ้านดอนพญา” ตำบลบางน้ำจืด อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

(3a)	บ้าน	*ที่	*อยู่บนพื้นที่	ดอน	*ที่	*(เคย)เป็นที่อยู่ของ	*บุคคลตำแหน่ง	พญา
(3b)	บ้าน	*ที่	*อยู่บนพื้นที่	ดอน	*ที่	*บุคคลตำแหน่ง	พญา	*บริจาดให้

หมู่บ้านที่อยู่บนพื้นที่สูง “ดอน” ที่บุคคลที่มีตำแหน่ง “พญา / พระยา” เคยอาศัยอยู่ในพื้นที่นี้ (3a) ซึ่งอาจไม่ได้มีความตั้งใจจะบริจาดพื้นที่ให้ (3b) แต่ถึงจะมีการบริจาดให้ ก็ยังแสดงให้เห็นถึงความเป็นเจ้าของพื้นที่อยู่ โดยส่วนมากแล้ว มักจะตีความอย่างกว้างๆ ว่า เป็นเจ้าของพื้นที่ แต่อย่างไรก็ตาม ก็ยังแสดงให้เห็นถึงพื้นที่ภูมิทัศน์ทางวัฒนธรรม มีเรื่องราวว่า “เมื่อก่อนมีพระยาคานหนึ่งที่ให้น่านกโทษมาดูแลคอกม้าของตน” (ตรงใจ หุตากรู และคณะ 2559) ส่วนที่ถูกละสันนิษฐานเป็น ตัวเชื่อม (*ที่) บุพบทวลี (*อยู่บนพื้นที่) กริยาวลี (*บริจาดให้) นามวลี (*บุคคลตำแหน่ง พญา) ทั้งนี้คำว่า พญา ในที่นี้หมายถึงตำแหน่งทางราชการในสมัยก่อน คือ พระยา หรือ พญา

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์การละคำ “บ้านกาหลง” หมู่ 1 ตำบลกาหลง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

(4a)	บ้าน	*ที่	*มี			กา	*บิน	หลง
(4b)	บ้าน	*ที่	*มี	*พื้นที่กว้าง	*จนกระทั่ง	กา	*บิน	หลง

หมู่บ้านที่มี**กาบินหลง**ในพื้นที่จนนำไปตั้งเป็นชื่อ (4a) เรื่องราวถูกเล่าว่า “กาบินหลงจริง เนื่องจากบริเวณนั้นสมัยก่อนมีอิกากำนานมาก,” “กาบินหลงเข้ามาในยุ่งฉางเก็บเกลือ” และ อื่นๆ (ตรงใจ หุตางกูร และคณะ 2559: 218-220) ซึ่งหากพิจารณาการตั้งชื่ออาจสันนิษฐานได้ถึงการเป็นรูปแบบการตั้งชื่อโดยใช้การเปรียบเทียบลักษณะและขนาดของพื้นที่ กล่าวคือ การที่อิกากาบินหลงทาง จะต้องเป็นพื้นที่ราบและกว้างมากพอที่จะเกิดความสับสนต่อพื้นที่ (4b) อย่างไรก็ตามเนื่องจากบริเวณนี้สมัยก่อนเป็นป่าจาก นอกจากนี้ยังเป็นชุมชนที่ทำเกษตรกรรมนาเกลือ ซึ่งมีลักษณะคล้ายที่ราบกว้าง จึงอาจทำให้อิกากาบินหลง ส่วนที่ถูกละสันนิษฐานเป็น มีส่วนที่สันนิษฐานเป็น ตัวเชื่อม (*ที่) กริยา (*มี, บิน) นามวลี (*พื้นที่) วลีเชื่อม (*จนกระทั่ง) หมู่บ้านชื่อ **บ้านกาหลง** เป็นชื่อที่มีประวัติในลักษณะของเรื่องเล่า การสำรวจของตรงใจ หุตางกูรและคณะในการศึกษาประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร ไม่พบกลุ่มหรือรังนกกา มากเพียงพอจะเป็นจุดเด่นในการนำมาตั้งชื่อ (ตรงใจ หุตางกูร และคณะ 2559)

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์การละคำ “บ้านสันดาบ” หมู่ 3 ตำบลพันท้ายนรสิงห์ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

(5a)	บ้าน	*ที่	*อยู่บน	สัน	*ดอน	*ที่	*มี	*ลักษณะคล้าย	ดาบ
(5b)	บ้าน	*ที่	*ทำการ	สันดาบ					
(5c)	บ้าน	*ที่	*ผู้คน	แขวน	ดาบ	*ที่หน้าบ้าน			
(5d)	บ้าน	*ที่	*มี, *ผลิต	ขวาน	*และ	ดาบ			

หมู่บ้านที่...**สันดาบ** อาจหมายถึง **บ้านที่อยู่บนสันดอนที่มีลักษณะเหมือนดาบ** (5a) ก็มีความเป็นไปได้ แต่ก็พบในลักษณะนี้ไม่มากนัก หรืออาจเป็นการเพี้ยนรูปเขียน คือ **สันดาบ** ซึ่งแปลว่าการเผาไหม้ (5b) แต่เมื่อนำมาประกอบเป็นชื่อบ้านแล้ว อาจหมายถึงหมู่บ้านที่ทำกิจกรรมบางอย่างเกี่ยวกับการเผาไหม้ (เช่น การเผาหม้อดิน ?) นอกจากนี้ยังถูกเล่าว่า “เป็นคำที่เพี้ยนมาจาก **แขวนดาบ**” (5c) ซึ่งหากเกิดการแปรเสียงจริง อาจเพี้ยน

ถึงคำว่า *ขวานดาบ* ซึ่งหากเช่นนั้นชื่อบ้านนี้อาจเป็นหมู่บ้านที่ **ผลิต** ขวานและดาบ หรือเป็นหมู่บ้านที่มีขวานและดาบ ซึ่งอาจเป็นการอุปมาถึง การเป็นหมู่บ้านนักรบ (5d) *ขวานดาบ* ปรากฏในแผนที่จังหวัดสมุทรสาคร พ.ศ. 2456 และ พ.ศ. 2533 (กรมแผนที่ทหาร, 2464; สำนักผังเมือง, 2533) ปรากฏ บ้านขวานดาบ ถ้าขวานดาบ ส่วนที่ถูกละสันนิษฐานเป็น ตัวเชื่อม (*ที่) กริยา (*มี, *ทำ, *ผลิต) บุพบทวลี (*อยู่บน, *ที่หน้าบ้าน) นามวลี (*ผู้คน) ส่วนของคุณศัพท์วลี (*ลักษณะคล้าย)

ตารางที่ 6 การวิเคราะห์การละคำ “บ้านกำพริ้ว” หมู่ 2 ตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

(6a)	บ้าน	*ที่	*อยู่อย่าง	กำพริ้ว		
(6b)	บ้าน	*ที่	*มี	*เด็ก	กำพริ้ว	
(6c)	บ้าน	*ที่	*ผู้คน	กำ	*มีด	พริ้ว
(6d)	บ้าน	*ที่	*มี	*ต้น, *ถั่ว	*และ	

หมู่บ้านที่อยู่อย่าง**กำพริ้ว** เปรียบเทียบถึงหมู่บ้านที่ห่างไกลความเจริญ มีจำนวนครอบครัวน้อยมาก (6a) หรือเรื่องเล่าตามความหมายของคำว่ามีเด็กกำพริ้ว หรือเป็นหมู่บ้านที่มีเด็กกำพริ้วจำนวนมากไปรวมตัวกัน (6b) ส่วนคำว่า **กำพริ้ว** เมื่อแยกส่วนประกอบคำ **กำ** จะกลายเป็นกริยา และ **พริ้ว** เป็นคำนามหมายถึง มีดพริ้ว (6c) โดยมีเรื่องราวถูกเล่าว่า “ชาวบ้านถือมีดพริ้วมาช่วยกันถากป่า เพื่อสร้างวัดขึ้น ชื่อ **วัดกำพริ้ว**” นอกจากนี้ คำว่า **กำพริ้ว** ยังเป็นคำเรียกชื่อพืชชนิดหนึ่งในวงศ์ PIPERACEAE อีกด้วย อาจเรียกว่า ถั่วพริ้ว กำพริ้ว หรือถั่วกำพริ้ว ก็ได้ (6d) ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า แนวคิดในการตั้งชื่อหมู่บ้านนี้ การใช้คำทั่วไปอาจเกิดความผิดพลาดในการบ่งตำแหน่ง อีกทั้งคำว่า **กำพริ้ว** คงไม่ใช่คำมงคลมากนัก ซึ่งมักจะไม่นำมาใช้ตั้งชื่อหมู่บ้าน ซึ่งหากละคำว่า ***เด็ก *มีด** หรือ ***ถั่ว** ที่เป็นส่วนประกอบคำหลักของ **กำพริ้ว** จะทำให้ความหมายผิดเพี้ยนไป **ต้นกำพริ้ว** (6d) เป็นคำท้องถิ่น อาจเรียกว่า **ถั่วคล้า, ถั่วพริ้ว** และ**ถั่วกำพริ้ว** ส่วนที่ถูกละสันนิษฐานเป็น ตัวเชื่อม (*ที่) กริยา (*มี) บุพบทวลี (*อยู่อย่าง) นามวลี (*ต้น, *ถั่ว, *มีด, *เด็ก)

ตารางที่ 7 การวิเคราะห์ “ชุมชนโกรกกราก” หมู่ 2 ตำบลโกรกกราก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

(7a)	บ้าน	*ที่	*อยู่บริเวณ	โกรก	*ที่	*มี	*น้ำเขียว	กราก	
(7b)	บ้าน	*ที่	*อยู่บริเวณ	*ช่อง	*ลม	โกรก	*ช่อง	*น้ำเขียว	กราก
(7c)	บ้าน	*ที่	*มัก	*ได้อิน เสียง	ก๊อก ก๊ก				
(7d)	บ้าน	*ที่	*เป็นที่อยู่	*ของ พวก	ก๊กก๊ก				

หมู่บ้านที่อยู่บริเวณโกรก ที่มีน้ำเขียวกราก คือบริเวณ คดแรกของปากแม่น้ำท่าจีน - อ่าวไทย ซึ่งมักจะมีลมโกรกพัดเข้ามาจากทะเล สัมพันธ์กับ วัดช่องลม ที่อยู่บริเวณดังกล่าวด้วย (7a) ซึ่งโกรกในที่นี้ น่าจะเป็นคำเดียวกันกับ โตรก, ตรอก หรือ ซอก คือมีลักษณะเป็นช่อง โดยคำว่า โกรกที่แปลว่า ช่อง อาจพัฒนามาจาก สมโกรก อาจหมายถึงช่องลมโกรกและช่องน้ำเขียวกราก (7b) บริเวณคดของคดน้ำท่าฉลอม ซึ่งเป็นโค้งน้ำแรก จากปากแม่น้ำท่าจีน จึงเป็นทั้งช่องลมและช่วงระยะแม่น้ำที่มีความแรงของกระแสน้ำมาก นอกจากนี้ โกรกกราก อาจมาจาก เสียงของอุปกรณ์ทอผ้าชนิดหนึ่ง (7c) และ เป็นคำของชาวบ้านใช้เรียก ชาวจีนในบริเวณดังกล่าวว่า พวก ก๊กก๊ก (7d) ส่วนที่ถูกละสันนิษฐานเป็น ตัวเชื่อม (*ที่) ส่วนบุพบทวลี (*อยู่บริเวณ, *เป็นที่อยู่) คำกริยาวิเศษณ์บ่งความถี่ (*มัก) คำนาม (*ช่อง, *น้ำ, *ลม) กริยา (*เขียว) วลีแสดงความเป็นเจ้าของ (*ของพวก)

ตารางที่ 8 การวิเคราะห์การละคำ “บ้านอ้อมโรงทีบ” หมู่ 7 ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

(8a)	บ้าน	*ที่	*อยู่บริเวณ	อ้อม	*ที่	*มี	*โรงทีบ	*อ้อย
------	------	------	-------------	------	------	-----	---------	-------

หมู่บ้านที่อยู่บริเวณอ้อม หรือหมายถึงในเส้นทางที่ต้องเดินอ้อมเพื่อจะไปถึง ทำหน้าที่เป็นคำบุพบท หมายถึง อยู่ด้านหลังสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เป็นอุปสรรคขวาง จะต้องเดินอ้อมไป โดยในบริเวณหมู่บ้านนั้นมี โรงทีบอ้อย ตั้งอยู่ (8a) โรงทีบอ้อย ในที่นี้

หมายถึง อาคารประกอบกิจการ (โรง) หีบ อ้อย หรือการนำต้นอ้อยมาบีบเพื่อผลิตน้ำตาลอ้อย อย่างไรก็ตาม โรงหีบอ้อย ปัจจุบันไม่มีกิจการแล้ว (ในสมุทรสาคร) ซึ่งโรงหีบอ้อยในลักษณะดังกล่าว เกิดขึ้นในช่วงสมัยรัชกาลที่ 6 ดังปรากฏในแผนที่เก่า ปี 2456 (สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ, 2474) หลักฐานปรากฏเป็นโบราณสถานที่เป็นปล่องเหลียม เป็นสถานที่ที่เคยเป็น โรงหีบอ้อยมาก่อน ในปี 2559 (ตรงใจ หุตางกูร และคณะ, 2559) ยังปรากฏให้เห็นและมีประวัติอยู่ที่โรงเรียนบ้านปล่องเหลียม อยู่ที่บ้านปล่องเหลียม ตำบลท่าไม้ อำเภอกะทู้ม่วน ส่วนที่ถูกละสันนิษฐานเป็น ตัวเชื่อม (*ที่) ส่วนบุพพทล (*อยู่บริเวณ) กริยา (*มี) คำนามประกอบ (*อ้อย / *ต้นอ้อย)

มนทัศน์ส่วนที่หายไปจากการละคำและโครงสร้างคำที่ถูกละในการตั้งชื่อบ้าน

จากการพิจารณาความสมบูรณ์ของวลีและบทบาทของชื่อบ้านในการสื่อพิกัดสถานที่ พบว่าองค์ประกอบที่ถูกละ มีผลโดยตรงต่อความชัดเจนในการระบุสถานที่ การละคำตามความเข้าใจเฉพาะของท้องถิ่นทำให้ชื่อบ้านที่เคยสื่อความหมายเฉพาะเจาะจง กลายเป็นวลีที่อาจก่อให้เกิดความกำกวม โดยเฉพาะเมื่อผู้อ่านอยู่นอกบริบทมนทัศน์เดียวกันกับผู้ตั้งชื่อ ทำให้ความหมายไม่สมบูรณ์หรือคลาดเคลื่อนไปจากเจตนาเดิม คำที่ถูกละในชื่อบ้านทั้ง 47 รายการ แบ่งประเภทของคำได้เป็น 10 ประเภท โดยบางชื่อมีการละมากกว่าหนึ่งคำตามโครงสร้างวิเคราะห์ดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 ประเภทและความถี่ของคำที่ถูกละไว้

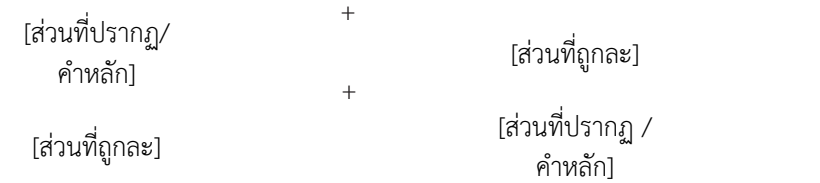
ประเภทคำ	คำที่ถูกละ (จำนวน)
คำนาม / คำนามประกอบ	ถนน (5) ชุมชน (4) สถานีรถไฟ (2) โรงเรียนเทศบาล (1) น้ำ (3) ต้น (3) ตำบล (1) สุสาน (1) วัด (1) นา (3) บุคคลตำแหน่งพญา (1) คน (3) บ้าน (1) พื้นที่ (1) คลอง (2) เมือง (1) พุง (1) ดอน (1) เกลือ (1) ข้าว (1) ผู้คน (1) ถั่ว (1) มีด (1) เด็ก (1) แม่น้ำ (1) ลำโพง (1) แสง (1) (โพง)พาง (1) ต้นดอก (1) ช่อ (1) ลม (1) อ้อย (1) ต้นอ้อย (1) ป่า (1) ชาวบ้าน (1) จาก (1) ผลไม้ (1)
ตัวเชื่อม / วลีเชื่อม	ที่ (46) จนกระทั่ง (1)
คำบุพพท / ส่วนบุพพทล	อยู่บริเวณ (29) อยู่ใน (1) อยู่บนพื้นที่ (2) ท่ามกลาง (2) อยู่ (4) อยู่บนพื้นที่ (9) อยู่ส่วน (2) อยู่บน (1) ที่หน้าบ้าน (1) อยู่อย่าง (1) เป็นที่อยู่ (1)

ประเภทคำ	คำที่ถูกละ (จำนวน)
กริยา / ส่วนกริยา วลี	มี (14) จัดสรร (1) ให้ (1) เป็น (2) เป็นพื้นที่ (1) บริจาคให้ (2) เห็นเป็น (1) อพยพมา (1) มาบุกเบิก (1) บิน (1) วางตัว (1) ทำ (2) ผลิต (1) มัก (3) เชี่ยว (1) ประกอบกิจการ (1)
คำคุณศัพท์/ คุณศัพท์วลี /แสดง คุณสมบัติ	ลำดับที่ (3) ไปมา (1) ลักษณะ (1) ลักษณะคล้าย (1) มีลักษณะคล้าย (1) ขาว (1) สัตย์ (1) คล้าย (1) มีลักษณะ (1)
หมายเลข	1 (3) 2 (3)
แสดงความเป็น เจ้าของ	ของ (2) เป็นเจ้าของ (1) เป็นพื้นที่ของ (4) เป็นเจ้าของพื้นที่ (1) ของพวก (1)
คำบงการมาจาก	โดย (1)
คำนำหน้านาม	นาย (1)
ชื่อเฉพาะ	มหาชัย (2) วิเชียรโชติการาม (1) พันท้าย (1)

คำที่ถูกละในชื่อบ้านทั้ง 47 ชื่อสามารถจำแนกเป็น 10 ประเภทขององค์ประกอบที่ถูกละ พบว่า สามหมวดที่พบบ่อยและส่งผลต่อการตีความมากที่สุด ได้แก่ (1) คำนามที่ทั่วไปที่ถูกละ (เช่น วัด คลอง เกลือ ทุ่ง อ้อ สุสาน ต้น ป่า จาก ฯลฯ) ซึ่งทำหน้าที่อ้างอิงภูมิทัศน์โดยเฉพาะคำที่เกี่ยวกับธรรมชาติทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมท้องถิ่น การละคำหมวดนี้ แม้จะเอื้อต่อความกระชับของภาษา แต่ก็อาจส่งผลต่อการลดทอนความผูกพันระหว่างภาษากับพื้นที่ ทำให้ร่องรอยภูมิทัศน์ทางธรรมชาติถูก “บีบอัด” จนไม่สามารถเข้าใจถึงมิติทางวัฒนธรรมได้ (2) คำบุพบท/บุพบทวลีเชิงตำแหน่ง (เช่น ที่ ใน บริเวณ บน ท่ามกลาง ฯลฯ) เป็นลักษณะของการย่อโครงสร้างเชิงพื้นที่ที่หรือเชิงตำแหน่งในชื่อบ้าน ทำให้ขาดความสัมพันธ์เชิงพื้นที่ระหว่างสถานที่กับบริบทแวดล้อม โดยผู้พูดหรือผู้ตั้งชื่อเลือกละส่วนที่บ่งบอกความสัมพันธ์ระหว่างสถานที่หลักกับบริบทแวดล้อม การละคำหมวดนี้แม้จะไม่ทำให้ความหมายโดยรวมของชื่อบ้านคลาดเคลื่อน แต่ส่งผลให้เกิดเชิงพื้นที่ที่พร่าเลือน และ (3) กริยา/กริยาวลี (เช่น มี ให้ เป็น จัดสรร อพยพมา ทำ ผลิต ประกอบกิจการ ฯลฯ) สะท้อนกระบวนการหรือเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่โดยตรง เช่น เดิมอาจอธิบายว่า “พื้นที่ที่จัดสรรให้ชาวบ้านอาศัยอยู่” หรือ “ชุมชนที่อพยพมาจากพื้นที่อื่น” แต่เมื่อ

ลดเหลือเพียง “บ้านจัดสรร” หรือ “บ้านอพยพ” จะทำให้ข้อมูลเชิงกระบวนการและบริบททางสังคมในอดีตหายไป แม้ในเชิงไวยากรณ์การละกริยาอาจไม่ทำให้ความหมายของชื่อบ้านสูญเสียโดยตรง แต่ในเชิงวาทกรรม กริยาในชื่อช่วยถ่ายทอดเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ เช่น การอพยพ การจัดสรรที่ดินโดยรัฐ วิธีชีวิตหรืออาชีพ และความเคลื่อนไหวของคนหรือพื้นที่ การละกริยาจึงเท่ากับการลดมิติเวลาและการเปลี่ยนแปลง ทำให้ชื่อบ้านขาดบริบทสำคัญที่สะท้อน “ความทรงจำร่วม” ของชุมชน

โดยสรุปแล้ว โครงสร้างภาษาการตั้งชื่อบ้านทั้ง 6 ส่วนประกอบ มักมีความกำกวมทางความหมายจากส่วนที่ถูกละ ทั้งที่เป็นคำทั่วไปและคำเฉพาะ โครงสร้างส่วนที่ถูกละ จะสามารถแจกแจงการปรากฏเป็น 10 รูปแบบการละคำ โดยพิจารณาส่วนที่ปรากฏหน้าและหลังคำที่ถูกละในชื่อบ้านได้ดังตารางที่ 10

ตารางที่ 10 ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบที่ถูกละไว้กับส่วนที่ปรากฏ

ส่วนปรากฏ (ด้านหน้า) Head word	ส่วนที่ถูกละ Elliptical element	ส่วนปรากฏ (ด้านหลัง) Head word
คำนาม / คำนามประกอบ / ตัวเชื่อม / วลีเชื่อม	คำนาม / คำนามประกอบ	ชื่อเฉพาะ / กริยาวลี / คำคุณศัพท์/ คุณศัพท์วลี /แสดงคุณสมบัติ / คำบ่งกรรมาจาก
คำนาม	ตัวเชื่อม / วลีเชื่อม	คำนาม
ตัวเชื่อม	คำบุพบท / ส่วนบุพบทวลี	คำนาม (สถานที่, ขอบเขตพื้นที่)
คำนาม (สิ่งมีชีวิต (คน))	กริยา / ส่วนกริยาวลี	คำนามทั่วไป / กริยาวิเศษณ์

ส่วนปรากฏ (ด้านหน้า) Head word	ส่วนที่ถูกละ Elliptical element	ส่วนปรากฏ (ด้านหลัง) Head word
คำนาม	คำคุณศัพท์/ คุณศัพท์วลี / แสดงคุณสมบัติ	คำคุณศัพท์ / หมายเลข
คำนาม / คำคุณศัพท์ / ชื่อเฉพาะ	หมายเลข	
คำนาม	แสดงความเป็นเจ้าของ	คำนาม (บุคคล, เกี่ยวกับ บุคคล, สถานที่, ขอบเขต พื้นที่)
คำนาม	คำบงกรรมวาก	คำนาม / ชื่อเฉพาะ
คำตั้งต้น (บ้าน)	คำนำหน้านาม	ชื่อเฉพาะ
คำนำหน้านาม	ชื่อเฉพาะ	

ความรู้และข้อเท็จจริงที่ฝังอยู่ในชื่อบ้านย่อมมีแนวโน้มที่จะเลือนหายไป โดยเฉพาะในกรณีที่ชื่อดังกล่าวสะท้อนบริบททางกายภาพหรือประวัติศาสตร์ซึ่งไม่มีอยู่ในปัจจุบันอีกต่อไป ตัวอย่างเช่น ชื่อบ้าน “โรงหีบ” (บ้านอ้อมโรงหีบ หมู่ 7 ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร) ซึ่งอาจยังคงปรากฏในเชิงสัญลักษณ์ทางภาษา ขณะที่สถานที่จริง เช่น โรงหีบอ้อยที่เคยอยู่ในพื้นที่ได้พังและไม่ปรากฏให้เห็นแล้ว หากไม่มีผู้ที่สามารถถ่ายทอดหรืออธิบายความเชื่อมโยงระหว่างชื่อกับบริบททางประวัติศาสตร์ได้อย่างต่อเนื่อง ความหมายที่ฝังอยู่ในชื่อบ้านที่นั่นย่อมถูกลดทอนหรือสูญหายไปไปในที่สุด ปรากฏการณ์ดังกล่าวส่งผลกระทบต่อการรับรู้ภูมิทัศน์ทางภาษาและวัฒนธรรม ตลอดจนมิติเกี่ยวกับความทรงจำร่วมและการถ่ายทอดอัตลักษณ์ของชุมชนผ่านภาษา ชื่อบ้านที่ยังคงปรากฏโดยปราศจากความหมายที่รองรับ อาจทำให้ชื่อเหล่านั้นทำหน้าที่เป็นเพียงเครื่องหมายทางภูมิศาสตร์ โดยไม่มีความเชื่อมโยงกับบริบททางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ของพื้นที่อย่างแท้จริง

ภูมินามในชื่อบ้านและชุมชนในภาษาไทย: การบิบัติมโนทัศน์และการเลือนหายของความหมายทางวัฒนธรรม

งานวิจัยนี้นำเสนอกรอบการวิเคราะห์โครงสร้างภาษาการตั้งชื่อบ้านในภาษาไทย โดยแบ่งออกเป็น 6 ส่วน ได้แก่ (1) ชื่อบ้านหรือชื่อเรียก (toponym), (2) คำตั้งต้น เช่น “บ้าน” หรือ “คลอง”, (3) ส่วนซ้อนที่ขยายความ เช่น บุคคลหรือสถานที่, (4) ส่วนหลักที่เป็นแกนกลางของวลี, (5) คำหลักที่เป็นแกนความหมาย และ (6) ส่วนที่ถูกกละหรือไม่ปรากฏ กรอบนี้ทำให้เห็นว่าชื่อบ้านไม่ได้เป็นเพียงคำระบุที่อยู่ แต่เป็นระบบภาษาที่สะท้อนวิถีคิดและมโนทัศน์ทางวัฒนธรรมของผู้คนในชุมชน จากการศึกษาชื่อบ้าน 47 แห่งในจังหวัดสมุทรสาคร พบการละคำอยู่ทั้งหมด 10 ประเภท เช่น การละคำนาม คำเชื่อม คำบุพบท กริยา คำคุณศัพท์ หมายเลข และชื่อเฉพาะ โดยคำที่ถูกกละ ได้แก่ “วัด” “คลอง” “ทุ่ง” “ที่” “อยู่” และ “มี” เป็นต้น การละเหล่านี้ตั้งอยู่บนความเข้าใจร่วมของคนในพื้นที่ แม้ไม่ปรากฏในชื่อโดยตรง แต่ผู้คนสามารถตีความได้จากบริบท เช่น “บ้านทุ่งสีทอง” อาจสื่อถึง “บ้านที่มีทุ่งนาเมื่อข้าวออกรวงเป็นสีทอง” หรือ “บ้านกาหลง” ที่แฝงนัยว่าพื้นที่กว้างใหญ่จนกาบินแล้วอาจหลงทาง

ปรากฏการณ์การละคำเช่นนี้ไม่ได้เป็นแค่เรื่องทางไวยากรณ์ แต่ยังมีผลต่อการรับรู้ตำแหน่งพื้นที่และการตีความความหมายของสถานที่ ในทางภาษาศาสตร์ ปรากฏการณ์นี้จัดเป็นการละส่วนประกอบภายในวลี (phrase-internal ellipsis) โดยเฉพาะในระดับนามวลี ซึ่งบางครั้งก็ทำให้เกิดความกำกวม เนื่องจากไม่สามารถระบุบทบาทไวยากรณ์ของคำที่เหลือได้อย่างชัดเจน

ภาษาที่ใช้เรียกชื่อบ้านสะท้อนมโนทัศน์ที่ผู้พูดมีต่อโลกอย่างมีนัยสำคัญ คำที่ถูกกละมักเป็นตัวแทนของ ความรู้ร่วมทางวัฒนธรรม ที่ผู้พูด ผู้ตั้งชื่อและผู้ใช้ในชุมชนมีร่วมกัน ดังนั้นเมื่อคำเหล่านี้ถูกละออกไปผู้ที่อยู่นอกวัฒนธรรมอาจตีความผิดหรือเข้าใจคลาดเคลื่อนได้ การละคำในชื่อบ้านสะท้อนกระบวนการบิบัติมโนทัศน์ซึ่งเป็นกลวิธีทางภาษาที่ชุมชนใช้ในการสื่อสารอย่างมีแบบแผนและมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยบริบทร่วมของผู้พูดและผู้ฟังเป็นเงื่อนไขรองรับ ทั้งนี้ชื่อบ้านในฐานะหน่วยภาษาท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดมโนทัศน์ทางวัฒนธรรม ที่สะท้อนลักษณะเฉพาะของพื้นที่ ชุมชน ประวัติศาสตร์ หรือความเชื่อ เมื่อมีการละองค์ประกอบบางประการที่เคยแฝงอยู่ในชื่อ เช่น คำบ่งบอกสถานที่ เจ้าของ หรือคุณลักษณะเฉพาะ

ความหมายทางวัฒนธรรมที่เคยแฝงอยู่ในชื่อเหล่านั้น อาจถูกลดทอนลงตามไปด้วย ผลที่ตามมา คือ ชื่อบ้านบางชื่อไม่สามารถทำหน้าที่เป็นเครื่องหมายทางวัฒนธรรมได้อย่างครบถ้วน และเสี่ยงต่อการกลายเป็นเพียงวลีทั่วไปที่ไม่สามารถสะท้อนบริบททางวัฒนธรรมดั้งเดิมได้อย่างชัดเจน ภาวะนี้ชี้ให้เห็นถึงแนวโน้มของการเลือนหายของ ภูมิทัศน์ทางวัฒนธรรมซึ่งเกิดขึ้นผ่านกลไกทางภาษาที่ดำเนินโดยไม่ปรากฏให้เห็น ชัดเจนและไม่รู้ตัวในระดับโครงสร้างจุลภาคของการใช้ภาษาในชุมชน และชื่อกลายเป็น เพียงป้ายภาษาที่ไร้รากทางวัฒนธรรมสำหรับผู้ที่ไม่รู้บริบทเดิม

ภาษาไทย

- กรมแผนที่ทหารบก, 2464. **แผนที่สมุทรสาคร: แผนที่สถานีกาหลง จังหวัดสมุทรสาคร** สํารวจเมื่อ พ.ศ. 2456 (ผ. กต. 41) [แผนที่มาตราส่วน 1:50,000]. กรุงเทพฯ: กรมแผนที่ทหารบก.
- ตรงใจ หุตางกูร, นัทฤช ยอดราช และธานินทร ลิ้มปิติริ, 2559. **ภูมิสังคมและประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเมืองสมุทรสาคร: กรณีศึกษาภูมินามในอำเภอเมืองสมุทรสาคร**. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร.
- สำนักผังเมือง, 2533. **ผังเมืองสมุทรสาคร พ.ศ. 2533** จังหวัดสมุทรสาคร. กรุงเทพฯ: สำนักผังเมือง.
- สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ. 2474. ผ. กบค. 5-(11-4). **แผนที่จังหวัดสมุทรสาคร สํารวจเมื่อ พ.ศ. 2456 พิมพ์ที่กรมแผนที่ฯ พ.ศ. 2474**. สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ.
- สุจริตลักษณ์ ดีผดุง, 2547. **ชื่อหมู่บ้านในภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย: กาญจนบุรี นครปฐม ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี ราชบุรี สมุทรสงคราม สมุทรสาคร**. นครปฐม: สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.
- โอฬาร รัตนภักดี, 2550. **โครงสร้างทางไวยากรณ์ของภูมินามในภาคเหนือ**. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2529. “ความสัมพันธ์ระหว่างภาษาและวัฒนธรรม.” **ศาสตร์แห่งภาษา** 6: 54–40.

ภาษาอังกฤษ

- Anderson, J. M., 2007. **The grammar of names**. Oxford: Oxford University Press.
- Dalberg, V., 2008. **Name and place: Ten essays on the dynamics of place-names** (G. Fellows-Jensen, P. Gammeltoft, B. Jorgensen, & B. Sandnes, Eds. & Trans.). Copenhagen: University of Copenhagen.

- Duranti, A., 1997. **Linguistic anthropology**. Cambridge University Press.
- Guasti M.T., Alexiadou, A. and Sauerland, U., 2023. *Undercompression errors as evidence for conceptual primitives*. **Front. Psychol.** 14:1104930. doi: 10.3389/fpsyg.2023.1104930
- Hymes, D. (1964). **Introduction: Toward ethnographies of communication**. *American Anthropologist*, 34–1 ,(6)66.
- Kadmon, N., 2000. **Toponymy: The lore, laws and language of geographical names**. Vantage Press.
- Kripke, Saul A., 1980. **Naming and Necessity**. Harvard University Press, Blackwell.
- Palmer, G. B., 1996. **Toward a theory of cultural linguistics**. Austin: University of Texas Press.
- Sapir, E., 1921. **Language: An introduction to the study of speech**. Harcourt, Brace.
- Tent, J., and Blair, D., 2011. **Motivations for naming: A toponymic typology**. *Names*, 89-67 ,(2)59.
- Van Langendonck, W., 1998. "A typological approach to place-name categories," in W.F.H. Nicolaisen (ed.), **Proceedings of the XIXth International Congress of Onomastic Sciences**. Scope, Perspectives and Methods of Onomastics (Aberdeen 1996), vol. 1: 342-348. Aberdeen: University of Aberdeen.
- _____, W., 2007. **Theory and typology of proper names**. Berlin: Mouton de Gruyter.
- Whorf, B. L., 1956. **Language, thought, and reality: Selected writings of Benjamin Lee Whorf** (J. B. Carroll, Ed.). MIT Press.
- Wierzbicka, A., 1992. **Semantics, culture and cognition: Universal human concepts in culture-specific configurations**. Oxford: Oxford University Press.

